

UDK: 016:811.163.43"1990/2020"
DOI: 10.33669/KJ2024-35-10
Rad primljen: 20. 12. 2024.
Rad prihvaćen: 25. 12. 2024.

Prikaz

Václav Čermák

Slavistički institut Česke akademije
nauka u Pragu
cermakva@slu.cas.cz
<https://orcid.org/0000-0001-5756-0090>

(Zenaida Karavdić: *Bibliografija radova o bosanskom jeziku 1990–2020*. Radovi 26. Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik, Sarajevo 2021, 455 str., ISBN 978-9958-620-48-5) 1

Raspad Jugoslavije početkom devedesetih godina 20. stoljeća doveo je ne samo do stvaranja nezavisnih država nego istovremeno i do preispitivanja dotadašnje jezičke prakse unutar srpskohrvatskog jezičkog područja. Pored dvije književne varijante, na kojima srpski i hrvatski zasnivaju svoje jezičke standarde, u Bosni i Hercegovini je, u odnosu na stariju lokalnu praksu s kraja 19. stoljeća (anonimna *Gramatika bosanskog jezika za srednje škole*, Sarajevo 1890), uspostavljen bosanski jezik, koji je također naknadno kodificiran.

Ovi naponi su od početka uglavnom vezani za djelovanje Senahida Halilovića (1958–2023), koji je i prije izbijanja rata u Bosni i Hercegovini objavio knjigu *Bosanski jezik* (1991). U njoj je autor među prvima pokušao definirati bosanski jezik, u kojem se, za razliku od hrvatskog i srpskog, očituje i islamska kulturna tradicija. Događaji nakon 1995. godine doveli su do kompromisnog rješenja u jezičkom pitanju Bosne i Hercegovine, kada se jezik govornika, prema njihovom osjećaju, označava pojmovima srpski, hrvatski i bosanski.

¹ Prikaz je originalno objavljen na češkom jeziku, pod naslovom “Bibliografie prací o bosenštině” u *Slavia, časopis pro slovanskou filologii / Journal for Slavonic Philology*, god. 93, br. 3, str. 383–384. (https://www.slu.cas.cz/sites/default/public_files/media/documents/2024/11/11/15/04/17/slavia_2024-03_obalka_2-3_x1a.pdf)

Međutim, termin bosanski jezik nije jednoznačno shvaćen samo kao jezik bosanskih muslimana, već njegova upotreba može biti slična onoj s kraja 19. stoljeća, u širem smislu da ukaže na jezičku situaciju na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine. Upravo ovo šire shvaćanje primjenjuje se u bibliografiji radova o bosanskom jeziku za period 1990–2020. godine, koju je izdao Institut za jezik Univerziteta u Sarajevu. Knjiga koju je sastavila Zenaida Karavdić sadrži 2.491 bibliografsku jedinicu iz oblasti lingvistike. Pored članaka objavljenih u stručnim časopisima i zbornicima, sve autorske monografije i zbornici radova također su navedeni u posebnom dijelu. Posebno se izdvajaju i magistarske i doktorske teze odbranjene na univerzitetima u Bosni i Hercegovini. Autori bibliografskih jedinica nisu samo domaći naučnici, već se citiraju i odabrani radovi stranih istraživača, posebno hrvatskih, srpskih i crnogorskih lingvista, koji su manje-više vezani za jezičko okruženje Bosne i Hercegovine.

Bibliografske jedinice podijeljene su u različito koncipirane predmetne grupe. Odjeljak o historiji jezika predstavlja relativno opsežan dio. U njega su uključeni stručni radovi o jeziku u srednjem vijeku (crkvenoslavenski rukopisi i svjetovni tekstovi), u periodu 16–18. stoljeća (npr. alhamijado poezija, jezik bosanskih franjevaca), o razvoju jezika u 19. i 20. stoljeću, historiji književnog jezika i etimologiji. Dijalektologija i onomastika su izdvojene kao posebne predmetne grupe. Pored tradicionalnih jezičkih disciplina kao što su fonetika, fonologija, morfologija, sintaksa, i radovi iz generativne gramatike, kognitivne lingvistike i semantike predstavljeni su u posebnim manjim dijelovima. Prate ih bibliografski podaci iz leksikologije, leksikografije, frazeologije, stilistike i jezičke norme. Relativno veliki dio o odnosu bosanskog prema drugim jezicima (posebno prema srpskom, hrvatskom, crnogorskom, arapskom i turskom) zaslužuje pažnju. Sljedeći dio uključuje brojne radove iz sociolingvistike, pragmalingvistike, jezičke tipologije, korpusne lingvistike itd. Na kraju su rubrike s radovima o statusu, nazivu i identitetu bosanskog jezika.

Pored uvodne studije, koja opisuje način obrade bibliografskih podataka, vrijedno pažnje je i završno poglavlje o razvoju lingvističkih

istraživanja bosanskog jezika (str. 413–422), gdje su po pojedinim disciplinama dati najznačajniji naučni rezultati i njihovi autori iz perioda 1990–2020. godine. Publikacija je opremljena i jasnim indeksom imena i nesumnjivo će poslužiti kao važan izvor informacija o datoj temi, budući da većina slavenskih lingvističkih bibliografija često sadrži vrlo malo jedinica objavljenih u Bosni i Hercegovini.